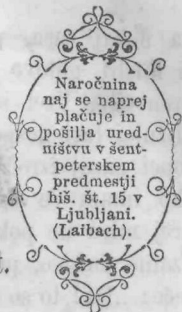




Izhaja 1. dne
v mesecu in
volja za vse
leto 2 gl. 40 k.
za pol leta
1 gl. 20 kr.
Po pošti: za
vse leto 2 gl.
60 kr., za pol
leta 1 gl. 30kr.

VERTEC.



Naročnina
naj se naprej
plačuje in
pošilja ured-
ništvu v šent-
peterskem
predmestji
hiš. št. 15 v
Ljubljani.
(Laibach).

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 5.

V Ljubljani 1. maja 1871.

Leto I.

Pregreha ima žalostne nasledke. *)

(Konec.)

Solnce je zelo pripekalo in moglo je, kakor sem sodil, že okoli pol-
dne biti, da pridem v prijetno dolinico, ki je bila od vseh strani
obdana z lepimi zelenimi smerekami. Po dolini je tekla reka, memo
ktere me je peljala pot po zelenem travniku. Kmalu dospem do nekega
mlina. Tu postojim, ker nisem mogel več naprej; nogi ste opešali in v
praznem želodci se mi je nekako čudno vilo. Naravnost jo udarim v vežo
ter prosim mlado žensko, ki se je okrog ognjišča sukala, naj bi mi dala
enmalo kruha, ker nisem že ves dan nič jedel. Dobra žena odpre kuhinjsko
omaro in mi odreže precej lep in velik kos vkusne pogače. Ko svoj kos
kruha prav slastno otepam, poprašam priljudno in zgóvorno ženico, ali mi
ne bi hotla povedati, če imam še daleč do kake fare, kjer imam nek po-
seben opravke in bi rad, da bi bil berž ko mogoče tam. — „Ako greste
na levo“, mi reče ženica „bote v dobri pol uri v naši domači fari, na
desno pa še le v treh urah“. — Nisem se dolgo razgovarjal s hišno gos-
podinjo, da stopi mlinar v vežo. Ko zagleda torbico, ki mi je visela čez
rami, premeri me z ostrim pogledom od temena do podplatov ter reče: „Hej,
fanté! Od kod si? Kje si dobil to torbico? Kam greš?“ — Jaz se zelo
prestrašim in povem vse natanko, kako sem zapustil svojega brezbožnega gos-
podarja, in da sem zdaj ravno na poti, da si poiščem nove službe. Povem
mu tudi vse, kako sem našel neznanega dečka, ki je spal pod drevesom v
gozdu, da je ta torbica njegova, in da je v njej pet sto ranjšev dobrega de-
narja. Pripovedal mu sem tudi, da jaz dečku nisem mislil torbice vzeti,
ampak mislé, da ima v njej kruha, sem ga le mislil prositi, da bi dal tudi
meni enmalo svojega bréšna, kajti bil sem zelo lačen. Deček pa prebudivši
se in zagledavši mene z gorjačo v roki, se také prestraši, da popusti svojo
torbo in zbeži po širokem gozdu, sam Bog védi kam. Iskal in klical sem

* V poslednjem listu vrnila se nam je po naključji pomota, katero si naj naši
čast. bralci popravijo tako-le: Koj na prvi strani v prvi versti naj se bere namesto
dvanajst let: dvajset let; in ravno tako v četrti versti namesto pred dvanajstimi
leti: pred dvajsetimi leti.

ga nekaj časa, pa -- zastonj. Ker je bil deček slabo napravljen, sem si mislil, gotovo je kak potepuh, ki je okradel svojega gospodarja in v gozdu prenočil. Vzel sem toraj torbico z denarji in se namenil, da jo izročim v bližnji fari gospodu župniku, da pozvedó, čegava da bi bila, ter jo lastniku zopet nazaj izročé. Vaša dobra žena naj pové, da sem ravno kar vprašal, ako imam še daleč do kake fare, kajti tuje blagó, katero nosim, mi ne dá prej mirú ne pokoja, dokler ga ne izročim v prave in poštene roke. Mlinar vzame torbico, pregleda in prešteje denarje, potem je zopet nazaj zaveže ter reče: „Dá! to so Rupretovi denarji, ki sem je jaz včeraj njegovej ženi Mini pošteno naštel in izročil. Slišali pa smo danes na vse zgodaj žalostno novico, da je Lipe, ki je prišel z Mino po denarje, in kteremu jih je Mina dala, da je spravi v svojo torbico, med potoma pobegnil z denarji. Že ra vse zgodaj sta ga iskala tukaj okrog dva žandarja in ga še zdaj zalezujeta po našej fari.“

„Tega bodo težko dobili“, pravim jaz, „kajti lopov ima presneto dobre peté in ne bo se tako lahko vjel v nastavljene mu zanjke.“

„Hvala ljubemu Bogu, da so se le denarji dobili“, reče mlinarica, „kajti Mina je neki že vsa iz uma.“

Mlinar mi ukaže, da naj stopim v sobo, veli mi prinesiti nekaj gorkih jedil in kozarec vina, da se nekoliko okrepčam, potem pa pokliče svojega hlapca, da bi me spremil do Rupretovih. Pri odhodu mi položi mlinar zapupno rokó na ramo rekoč: „Ti si dober in pošten človek. Ako ne dobiš nikjer dobre službe, pridi nazaj k meni, rad te bom vzel v svojo hišo, dasiravno ne potrebujem za zdaj nobenega posla.“ — V treh urah sem bil z mlinarjevim hlapcem pri starem Rupretu, kteremu izročim denarje in mu povem, kako in kje sem je našel. Kdo popiše radost in veselje objokanega starčeka, ko spozna po torbici in ruti, da je najdeno blagó res njegovo. Mina je ležala v postelji in se ni nič kaj brigala za najdene denarje, kajti žalosten dogodek in strah, ki ga je morala prestati, sta revo preveč prevzela. Dobra žena pa je tudi imela vse ljudi za poštene, in najmanje si je mislila, da bi bil njen Lipe, ki mu je bila takó rekoč druga mati, kaj tacega storiti mogel.“

„Nehvaležnost do očeta in matere je največa pregreha malopridnega otroka“, vzdihne vojak in prosi za nadaljevanje.

„Stari Rupret“, nadaljuje Prevdarnik, „me ni pustil več iz svoje hiše. Pri njem sem moral ostati, kar mi je bilo prav po volji, ker prijazni in postrežljivi starček se mi je zeló dopadel, in tako sem prevzel mesto malopridnega Lipeta. — Mina ni dolgo živela. Imela je nekovo posebno nagnenje in ljubezen do nesrečnega Lipeta, ktereja je, kakor sem pozneje slišal, ona sama v hišo pripravila in prav po materino za-nj skerbela. Ker se o Lipetu pozneje prav nič ni pozvedeti moglo, in ga noben človek ni niti videl niti slišal o njem, je Mino nesrečna misel, da se je njeni ljubljenec, kakor ga je vedno imenovala, v obupnosti ali umoril, ali pa kako drugače žalosten konec storil, naglo iz tega sveta pobrala. Njeno mesto za postrežbo staremu Rupretu je prevzela njena sestričina Mica, katero tukaj vidite, in ktera je zdaj moja pridna in zvesta žena.“

Z obledelim, mótnim obrazom pogleda vojak zalo, mlado Mico, ki se je sladko namuzala svojemu možu, ko jo je vpričo tujega človeka pohvalil.

„Dobljene denarje,“ nadaljuje Pevdarnik, „je Rupret prav dobro obernil. Kupil si je nekaj polja in živine, katero smo prav pridno redili in marljivo oskerbovali. S pridnostjo in varčnostjo se je majhno premoženje čedalje bolj pomnoževalo in v malo letih je bil Rupret eden najboljih svojih bližnjih sosedov, kajti znal je vsak krajecar v prid obrniti in vsak kos zemlje dobro porabiti, česar njegovi sosedje niso uméli. Čez dve leti potem pusti Rupret leseno bajtico podzidati. Pridejo zidarji, da postavijo temelj k novejši leseni hišici. Ko smo pod hišnim pragom kopali, dobili smo nekovo staro persteno posodo, ki je bila prav dobro s kameneno ploščo pokrita. Ali ko posodo odkrijemo, mislite si naše novo veselje in zavzetje! Posoda je bila polna francoskih luidorjev. *) Berž ko ne, jih je nekdo o dobi francoske vojske pred sovražniki tù sim zakopal in je tudi zakopane pustil. — Takó je bil Rupret naenkrat najbogatejši posestnik v naši fari. Veliko je daroval farnej cerkvi in drugim dobrim napravam. Iz lesene bajtice pa se je vzdignila lepa, zidana hiša, katero zdaj tukaj vidite. — Celih deset let se je radoval Rupret svojega pošteno pridobljenega premoženja. Kmalu potem pa je jel bolehati in po kratkej bolezni zbog ostarélosti mirno in sladko v Gospodu zaspal. Pred svojo smertjo pokliče mene k svojej postelji in mi reče: „Ljubi moj Grog! Čas, ki ga imam še živeti je kratek, zeló kratek; treba je tedaj, da naredim svojo oporoko. Vse moje premoženje, h kateremu si tudi ti veliko s svojima pridnima rokama pripomogel, je tvoje; toda le s to pogodbo, da vzameš sestričino moje ranjke Mine, ki mi je po njenej smerti tako lepo in zvesto stregla, za svojo ženo. Pridna in vse hvale vredna deklica je to, in me je tudi zagotovila, da bi bila s tabo popolnoma zadovoljna. Jaz sem prepričan zadostno vajine pridnosti, pobožnosti in zvestobe, ter upam, da ne bi mogel svojega posestva v boljše roke izročiti, nego so vajine.“ — Jaz sem bil s pogoji starega Rupreta tako zadovoljen, da padem pred njega na koleni in se mu s povzdignjenima rokama za tolikanj dobroto zahvaljujem. Objemal ga sem kot svojega očeta in vse noči prosil ljubega Boga, naj bi podaril takó blagemu dobrotniku zopet ljubo zdravje, da bi bil priča veselega dné moje zaročitve s sestričino njegove ranjke žene. Ali Bog moje molitve ni hotel uslišati, čez kar pa nisem godernjal, kajti mislil sem si: Bog že vé, kaj dela, zakaj in kakó; njegova sveta volja naj se izide. Ko je Rupret svojo oporoko napravil, sem moral svojo obljubo vpričo dveh veljavnih mož poterditi. Mnogo lepih naukov sem še prejel od blagega starčeka, preden je svoje oči za zmiraj zatisnil. „Živi z ljudmi,“ je večkrat djal, „in ogibaj se vsake, tudi najmanje pregrehe, posebno pa krivice. Vsem ljudém delaj dobro in ne odteguj jim niti svojega serca niti svoje pomoči, kedar je potrebujejo, potem bo gotovo sreča pri tebi in tvojih otrocih.“ Tudi Lipeta se je bogoljubni starček še zadnje dni spominjal, rekel je: „Ako bi utegnil še kedaj nesrečni Lipe, ktereга je nehvaležnost do njegovih dobrih rejnikov

* Zlatih denarjev (cekinov).

v velik greh zapeljala, v ta kraj priti, povej mu, da mu sva jaz in moja ranjka Mina njegov pregrešek odpustila, in da bo naju še v grobu veselilo, ako se je poboljšal in je postal dober in pameten človek. Če bi pa nesrečni Lipe reven in nadložen kedaj v tvojo hišo prišel, vzemi ga radovoljno pod svojo streho in obderži ga pri sebi, naj ti pomaga pri kmetiji, ktera se je po njegovem odhodu tako lepo razevétati začela.“ — Tudi to sem obljubil svojemu blagemu dobrotniku, ktereга kostí že davno počivajo na farnem pokopališči.“

„Bodi mu zémljica lahka in v miru naj počiva,“ vzdihne vojak ter se v globoke misli zatopi.

„Posestvo, ki sem ga prejel od starega Rupreta,“ pripoveduje Prevdarnik, „pripravil sem s svojo pridno delalno Mico na takošen stan, da se pred vsakim drugim najbolj odlikuje, in to mi je bilo tudi lahko, kajti od Rupreta nisem podedoval samo posestva, ampak podedoval sem tudi njegovo pridnost in ljubezen do poljedelstva, a moja Mica podedovala je od svoje tete vso varčnost in skerbljivost, ki jo mora imeti pridna gospodinja, in tako živiva že blizo deset let v najlepšej složnosti in ljubezni. Premoženje se nama, hvala Bogu, vedno pomnožuje in pridobila sva si tudi ljubezen in zaupanje naših bližnjih sosedov.“

„Al od Lipeta niste pozneje nič slišali,“ povzame vojak, ko je Prevdarnik svoj govor končal.

„Nič, prav nič,“ se oglasita enoglasno Prevdarnik in Mica.

„I kaj bi vendar storila ž njim, ko bi hudobnež naenkrat stopil v vašo hišo in še veliko hudobneji, nego je bil v svojih mladih letih,“ vpraša vojak.

„Ne vé m, ako bi mogel spolniti obljubo, ki sem jo dal svojemu dobrotniku,“ reče Prevdarnik, „kajti videti nepoboljšanega hudodelca pred svojimi očmi, zavrela bi mi kri in gotovo bi ga zgrabil rekoč: Tat, ki si okradel svoja največja dobrotnika! Ubijalec, ki si umoril svojo dobro mater in znabiti tudi kriv bil, da je šel tvoj in moj dobrotnik le prezgodaj v persteno gomilo, prišel si zdaj v mojo pest, da te izročim v roke ostre pravice, kajti tvoje černo dejanje — —

„Ha, zadosti, zadosti!“ zagrómi vojak s hromečim in hripavim glasom, ter skoči opiraje se na svojo leseno palico izza mize. „Vaše besede naj se izidejo. Tú imate kruljevo, na pol živo, suho in gnjilo truplo nesrečnega Lipeta, da ga izročíte ostrej pravici; kajti vedite, ja z sem tisti malopridni in hudobni Lipe, o katerem ste ravno pripovedovali, in nihče drugi.“

„Jezus, Marija in sveti Jožef!“ zaupijeta enoglasno Prevdarnik in Mica, skočita po konci in gledata vsa plaha in osupnjena blede in vpadeno obličje nesrečnega vojaka. Mala, nedolžna deklica tišči jokaje k očetu; tudi mali otročiček v naročji ljube matere se prestraši in joka iz vsega gerla.

„Bog v nebesih je moja priča,“ povzame Prevdarnik, „da nisem mislil tako hudo z Lipetom ravnati, kakor sem ravno govoril, ampak da je bila vselej moja iskrena želja nesrečnega Lipeta na svoje persi kot svojega lastnega brata pritisniti in ga po želji svojega dobrotnika prav po bratovsko v svojo hišo sprejeti in za vselej pri sebi obderžati. Kaj ne Mica, da je res takó,“ se ihiti Prevdarnik.

„Je, je takó, in nič drugače,“ reče Mica jokaje, ter si ne upa pogledati vojaka v obraz.

„Prepričan sem“ pravi Lipe s solzami v očeh, „da ste dobri in bogoljubni ljudjé; toda vaše pomoči jaz nisem zaslužil in je tudi ne potrebujem, kajti moji dnevi so izšteti. Edina dobrotá, za katero vaju prosim, je: da me obderžite v svojej hiši samo za toliko časa, da operem svojo dušo najostudniših pregreh in se spravim z Bogom, kterega sem tolikokrat hudo in gerdo razžalil. Moje hudobije so narasle do verhá in nisem vreden, da bi še dalje prebival v ljudskej družčini. Čas je kratek, — moje telo, kakor vidíte, slabo; življenje visi še na enej samej nitki, katero gloje dan in noč neki červ, ki se je zbudil v mojej vesti in vsaki trenotek se bojim, da jo pregrize in da bo treba stopiti pred ostrega sodnika, da dam odgovor od svojega malopridnega, brezbožnega življenja. Prosíte Boga, da bi me porosil s svojo milostjo, da bi ozdravil moje bolno sercé in obudil nado v mojej razvetranej duši, ter mi odpustil moje velike pregrehe.“

Komaj teden so imeli Prevdarnikovi revnega, nadložnega, pa zelo skesanega Lipeta v svojej hiši. Pripovedal jim je, kako je prišel med cigane in od ciganov med tolovaje. Ropal, pijančeval in razne druge, najgerje pregrehe je počenjal. Ker je pa njegovo gerdo življenje zavoljo hudobnega počenanja v vednej nevarnosti bilo, zapisal se je prostovoljno v vojake, kjer je leta 1849 v bitki pri Novari ob svojo levo nogo prišel. — Čutil se je vsaki dan slabejega in je spoznal, da ne bo več dolgo božjega sveta gledal. Prosil je Prevdarnika, da mu pošlje po duhovnika, kteremu se je vseh svojih pregreh in hudobij prav skesano obtožil in potem kmalu po prejetih sv. zakramentih umerl. — Rekel je še pred svojo smertjo okrogstoječim, ki so prišli, da bi ga milovali in tolažili: „Glejte, preljubi moji! koliko zlega in žalostnih nasledkov ima ena sama pregreha, ktere se človek v mladosti ne varuje.“

Iv. Tomšič.

Vsakemu svoje.

To je réš — legati je znal mlinarjev Janezek, kot da bi hruške klatil. — Dobil je Janezek nekega dné od svojega kuma (botra) sreberno dvajsetico v dar, katero z velikim veseljem staršem pokaže, ter jo potem v žep spravi. — Po dokončanej šoli se gre s svojimi součenci igrat, — skačejo sim ter tje, da je veselje! — Ko je pa bilo čas domu iti, hoče se s podarjeno dvajsetico malo ponositi, ter seže v žep, da bi dvajsetico izvlekel, ali dvajsetice ni! — Dobil sem — pravi Janezek jokaje — dobil sem od kuma novo dvajsetico, djal sem jo v žep, al zdaj vse žepe preiščem in — ni je! — Tukaj nekje sem jo mogel zgubiti. Tovarši! kdor jo najde in mi jo nazaj prinese, hočem mu že nekaj dati. — Ves žalosten gre domu in se klaverno za mizo vsede. Vso noč se mu je od zgubljene dvajsetice sanjalo.